

## 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

### Az óvodák múltja, első óvointézmények hazánkban

Hazánk első gyermeknevelési intézményét, az „angyalkertet”, 1828. június 1-én, Brunszvik Teréz saját költségén nyitotta meg Budán, édesanyja házában. Békés vármegyében a 70-es években alakulnak egyesületek, melyek célul tűzték ki a gyermeknevelési intézmények szervezését. P. Szathmáry Károly 1873-ban létesítette meg az Országos Kisdédóvó Egyesületet, mely 1874-ben egyesült a Kisdédóvókat Magyarországon terjesztő Egyesülettel, és mint Országos Kisdédóvó Egyesület működött tovább. Ennek a csoportosulásnak volt tagja később a Mezőberényi Kisdédóvoda Egyesület is, mely az országos szervezet által államsegélyben is részesült. 1887. január 1-én életbe lépett a Békés megyei kisdédóvó intézetek szabályzata, mely szorgalmazta az óvodák szervezését, de megjelenése után több község, közöttük Mezőberény is halasztást kért az intézmény létrehozására. A belügyminisztérium 20.101/1887.sz. alatt kidolgozott rendeletével minden megyei vezetőnek kötelezővé tette, hogy szorgalmazza a kisdédóvóknak a községek általi, vagy társadalmi összefogás útján való létesítését. A miniszteri rendelet után Békés vármegye törvényhatósági bizottsága 1887. május 16-án ismételten felszólította a járási szolgabírákat a szervezési szabályzat végrehajtására. A szervezés jelentésének határideje: 1887. szeptember 1. volt.

### Az első mezőberényi kisdédóvó

Hiteles okmány tanúskodik arról, hogy 1839-ben már működött alapítványi gyermekkert Gyomán, 1842-ben pedig magánóvoda Békésen. A közeli községek kulturális egymásra hatására, Mezőberény haladó gondolkodására, és az új iránti fogékonyságára hivatkozva joggal élnek olyan feltételezések, hogy ebben az időszakban létesülhetett a mezőberényi óvoda is. Az akkori intézmény helye, fenntartója ismeretlen, viszont fennmaradt az óvodai nevelés értékelése, mely kihatott a későbbi óvodákra is. A békési magánóvoda megszűnéséről nincsenek adatok, mint ahogy az azt helyettesítő egyesületi, (nőegyleti) óvodáról, és annak megszűnési körülményéről sem. A megszűnt egyesületi óvoda éreztette hiányát, a közhangulat kívánta újabb intézmény felállítását a környéken. Az időközben eladósodott Békés nem vállalta újabb létrehozását, 1877. április 15-én községünkben alakult meg a Mezőberényi Kisdédóvoda Egyesület, mely tagként először lépett be az országos szervezetbe. Vezetője, (a később Baranyiné) Petz Emma volt. Ez az óvoda a jómódú, polgáriasult rétegek érdekeit szolgálta, azoknak lett a kiváltsága. Haladó kezdeményezés is volt azonban, mert megmutatta a lakosságnak, hogy mi a kor igénye. Az egyesület volt az óvoda fenntartója, Mezőberény pedig anyagilag támogatta. 1889. június 24-én a község átvette az óvodát, de az egyesület továbbra is fennmaradt és fizette az anyagi erejéhez mért fenntartási költségeket.

1890. április 28-án Csáky Albin közoktatásügyi miniszter benyújtotta a kisdédóvási törvényjavaslatot, melynek tárgyalását 1891. január 19-én kezdte meg a képviselőház, és amely 1891. május 20-án hatályba is lépett.

Az 1891. december 13-án összehívott gyűlésen Mezőberényben kimondták az egyesület felosztását, annak vagyonát megkapta a község. A 14 évig fennállt Mezőberényi Kisdédóvoda Egyesület 1893. január 13-án, végérvényesen megszűnt.

### A községi óvodák szerveződése

Az országosan és megyei szinten is sorra megjelenő kisdédóvó szabályzatok hatására időről időre napirendre került a községi óvoda /vagy óvodák/ szervezésének kérdése. A döntést gyorsította az egyesületi óvoda községi kézbe való átkerülése, az egyesület megszűnése és a Mezőberényben egyre erősödő általános óvodaigény.

1889 nyarán többször is tárgyalták az óvodák ügyét: A község nagy terjedelmére és a népesség számára hivatkozva szükségesnek látták több óvoda létrehozását is, szám szerint hármat. Ez a vélemény az 1891. augusztus 17-én tartott közgyűlésen el is hangzott, s döntésként jegyzőkönyvbe is került.

Az első községi óvoda, a Széchenyi óvoda 1892-ben, a második, a Zrínyi óvoda 1894-ben nyílt meg.

A Magyarvégesi Óvoda jogelődje, Mezőberény harmadik óvodájaként, 1895. szeptember 1-én nyitotta meg kapuit a Magyarát és a Vakáró utca sarkán. A közelgő milleniumi évforduló tiszteletére az **"Árpád-kisdédóvoda"** nevet kapta, de a lakosság gyakran csak hétköznapi néven emlegette: **"magyar-óvoda"**.

A terveket Wagner József kőműves készítette, a kivitelezés lehetőségét pedig Pilcz József mezőberényi mester kapta, aki az 1894. december 16-án tartott árlejtésen a legkedvezőbb ajánlatot tette, 3350 Ft-ért vállalta az óvoda megépítését. Falazata téglá, tetőzete cserép, termei deszkával padozottak, a folyosók négyzetes téglával lerakottak voltak. Akkori helyiségei: játszóterem, munkaterem, nyitott folyosó. Takarékoságból az előszobát és a nyugvószobát kihagyták, melynek hiányát mind a nevelők, mind a gyerekek évtizedeken keresztül érezték. A szűkös csoportszobában kevés játék és szegényes bútorzat volt. Fatüzeléses vaskályhával fűtöttek, mely a gyermekek védelme érdekében körbe volt kerítve. A mai fektetők őse katonágy volt, rajta szalmazsákkal, melyen csak szükség esetén altatták a gyermekeket. Keresztben többen is elfértek rajta.

Tisztálkodásra egyetlen mosdótál szolgált, melyet nyáron a teremben, télen, az udvaron tartottak. Minden csoportszobában volt köpöcsésze, melyet senki nem használt, de a helyiségekbe való elhelyezését egy rendelet írta elő. Ez volt az egyetlen egészségügyi intézkedés, melyet következetesen ellenőriztek. Akkoriban a vizet ásott kútból vették, de mivel az Árpád-óvoda kútjának vize ihatatlan volt, ezért a Csabai útról, a vasúti sorompón túlról, 50 literes lajtal hordták a fogyasztásra szánt vizet. Néhány évtizednek még el kellett telnie ahhoz, hogy az ártézi kutakat használják.

A kivitelező kifogástalan munkát végzett, az épület az átadást követő 80 évig nem szorult nagyobb felújításra, csupán időnként a szokásos tatarozásra, kisebb javításokra. Az óvodához óvónői lakás is tartozott két szobával, konyhával, kamrával, alatta pincével. Az óvodát a lakással nyitott folyosó kötötte össze, melynek végében volt az árnyékszék. Dajkái lakás nem épült hozzá.

Az Árpád-óvoda befogadóképessége - a 60 m<sup>2</sup>-es játéktérrel figyelembe véve- 75 gyermek volt, de a magas gyermeklétszám miatt, mindegyik óvoda 100 fő feletti létszámmal működött. Ebben az időben az óvodás korúak 55 %-a járt óvodába, mely 20%-kal haladta meg a megyei, és 30%-kal az országos átlagot. Mezőberény a három új óvodával a megye legjobban ellátott községe volt ekkor.

Az óvodában korabeli vezérkönyvet használtak, mely a kisdédóvási törvény alapján készült; a pedagógiai cél eléréséhez a személyi és tárgyi feltételek együttes biztosítására törekedtek.

Az óvoda vezetője egészen 1902-ig, Tassy Rozália volt, aki a hódmezővásárhelyi óvónőképzőben szerezte oklevelét. Akkoriban elsősorban a Fröbel-rendszert, Friedrich Wilhelm August Fröbel módszerét tanították. /A német pedagógus nyitotta meg az első németországi óvodát, melyet a „játzó- és elfoglaló intézmény” névvel, majd „gyermekkert” (Kindergarten) elnevezéssel illetett. Az óvónőképző egyéb módszerekkel is (oktató óvoda, játékos óvoda, egyeztető módszer) megismertette a növendékeket, rájuk bízva, hogy melyik szerint foglalkoztatják majd a gyerekeket a csoportjaikban./

1902-től 1 évig képzés nélküli helyettesítéssel, majd 1903-1937-ig kinevezéssel Hathy Károlyné volt az Árpád-óvoda óvónője. Utódja 1937-től Gál Katalin volt.

Békés megyében a Fröbel-rendszer volt kötelező. A tanfelügyelő megkövetelte a módszernek megfelelő játékok beszerzését is, de a mezőberényi óvodák ennél többet adtak. Használták az egyéb módszereket, azok eszközeit is, vállalták a magas létszámot, hogy valamennyi jelentkező gyermek számára biztosíthassák az óvodai nevelést. Ezek az intézmények már elérhetőek voltak az egyszerűbb, szegényebb rétegek számára éppúgy, mint a módosabbak számára. A módszert itt az óvónők jelentették. A gyermek személyiségének fejlesztését tartották fontosnak, azt pótolták, amit nélkülözött a gyermek. Megkeresték azokat a gyermekkori, és jellegzetesen mezőberényi sajátosságokat, melyek ezt szolgálták. A pedagógiai meggyőződés fontosabb volt, mint a hivatalos előírások. A gyermek érzékelésének gazdagítása, testének ápolása, edzése, végül értelmének gyarapítása, -így következtek egymás után sorban a teendők.

A kisdédóvási alaptörvény a következő foglalkozásokat írta elő: ima, beszéd- és értelemgyakorlatok, ének, testgyakorlás, játék, munkaszerű foglalkozás (17 féle!), a magyar nyelv ismeretébe való bevezetés. Az első világháború idején, és az azt követő időszakban beköszöntött a nélkülözés. Az óvodákba is beszállingóztak a harcias mozgalmi dalok, melyek nem voltak kedveltek. 1919-ben Mezőberényt megszállták a román királyi csapatok, az óvoda hetekre bezárta kapuit. Kivonulásuk után a születések számának csökkenésével és a családok szociális helyzetének romlásával évekig stagnált az óvodai létszám, vagy még inkább

csökkent. Ez a sajátos helyzet tette lehetővé, hogy 1924 és 26 között az óvodában iskolai oktatás is folyjon.

Az évtized második felében a létszám ismét kezdett emelkedni. A háború utáni papírhány megszűntével a palatáblákat felváltotta a papír. A kisdudvási alaptörvény változatlanul érvényben volt, a foglalkozások módszere nem változott, a gyermekóvó megőrző funkciója továbbra is megelőzte a nevelési funkcióját. Az óvodákba vegyesen jártak magyarok, németek és szlovákok.

1936-ban megjelent a XXIII. törvénycikk, mely áthelyezte az óvodák felügyeletét a vallás- és közoktatásügyi minisztérium hatásköréből a belügyminisztériuméba. A tanfelügyelőnek csak szakmai ügyekben volt felügyeleti joga, egyéb ügyekben a közegészségügyi bizottság döntött.

A második világháború még fokozottabb mértékben érintette a családokat, leginkább a kétkézi munkájukból élő néprétegeket sújtotta. Az élelmiszerhiány, és egyéb megélhetési gondok egészen odáig vezettek, hogy sok szülő nem engedte gyermekét az óvodába, mely így ismét a jómódúak céljait tudta csak szolgálni. A bombázások idején már csak néhány gyermek járt az óvodába, aztán ők is elmaradtak. 1944. október 6-án, a felszabadulás napján már teljesen üresek voltak Mezőberény gyermekóvói.

A három óvoda kapui csak jó néhány hónappal később, 1945. május 15-én nyíltak meg újra. Az óvodák akkor szinte órák alatt zsúfolásig megteltek. Nemcsak a jómódúak gyermekei jöttek vissza, de most már a vagyonatlan rétegek is jogot formálhattak az óvodához.

A 8460/1948. Korm.sz. rendelet az óvodákat a Belügyminisztérium hatásköréből - annak beleszólási jogot adva - a Népjelölti Minisztérium hatáskörébe helyezte. Ugyanebben az évben megtörtént az iskolák, s velük együtt az óvodák államosítása. Az Oktatásügyi Minisztériumnak továbbra is csak a nevelés szakmai ellenőrzése maradt, majd csak egy 1949-es kormányrendelet helyezte vissza az intézményeket a fennhatósága alá. 1949. július 1-én az Árpád-óvoda a 2. sz. Általános Iskola, majd november 3-án az összes többi óvodával együtt az 1. sz. Általános Iskola gondnoksága alá került.

1950-ben 82 gyermek iratkozott az Árpád-óvodába, szüleik nagy része a mezőgazdaságban dolgozott, így gyermekeiknek egész napos felügyeletre volt szükségük. Ugyanilyen feltételeket igényeltek az iparban dolgozók és az egyedülálló édesanyák gyermekei is. 1945 májusában először önkéntesek segítségével, majd kinevezett dolgozókkal létrehozták a napközi konyhát.

Az óvodák túlszűfoltak voltak, gyakran szülői segítségre szorultak.

1952-ben az óvodafejlesztés jegyében egy újabb óvodát nyitottak a Kinizsi utcán, mely szükségessé tette a többi óvoda elnevezésében is az utcanév használatát. Így lett az Árpád-óvodából **Kálvin utcai óvoda**. A fejlesztést az óvónők számának növelésével folytatták, a Kálvin utcán az új óvónőt a délutáni foglalkozásokhoz osztották be. A fejlesztés része volt az is, hogy az egyik csoportszobából leválasztották egy előszobát, és az óvoda déli falára ablakokat helyeztek el.

1954. április 1-én egy megüresedett bolt helyiségben, a Gorkij utca és a Mónus Illés utca sarkán megalakult Mezőberény ötödik óvodája, a Gorkij utcai óvoda.

Az 1954/55-ös óvodai nevelési évben a Kálvin utcai óvodában megalakult a második óvodai csoport, 1958-tól pedig megkezdődött a deszkás padozatú termék parkettázása.

1960-ban megnyílt Mezőberény hatodik óvodája, a Deák utcai óvoda, mely két év múlva átköltözött a Micsurin térre, s lett a község Micsurin téri óvodája.

Az első fejlesztési időszaknak az volt a célja, hogy növelje az óvodás korú gyerekekből felvettek arányát, és csökkentse a túlszűfolttságot. Schidt György, Mezőberény akkori tanácselnöke segítette az óvodahálózat bővítését. A kezdeti időszak 50-55 %-os felvételi aránya az 1962/63-as nevelési évben már 70%-ra emelkedett, és a születések számának csökkenésével elérte a 80%-ot.

Ebben a fejlesztési időszakban az óvodák nagyon sok társadalmi, szülői segítséget kaptak.

1962 és 1970 között nem történt változás a csoportok és az óvónők számában, de ez az időszak mégis számtalan minőségi változást jelentett: a termékekbe cserépkályhákat állítottak; játékszint, kisházakat építettek az óvodák udvarán; tornaszerekkel, nagyméretű játékokkal gazdagították az intézményeket.

A Kálvin utcai óvodában 1961-ben udvari csap létesült, melyhez a szülők segítségével készült el az árok.

Az óvodafejlesztés második időszakának kezdetén a felvételi bizottság évente 30-40 gyermeket volt kénytelen elutasítani, akinek a szülei dolgoztak, és akiknek járt volna az óvodai nevelés. Körülbelül ugyanennyi volt a nem jelentkezettek száma is. Ők többnyire cigány családok gyermekei voltak, ahol sokszor egyik szülő sem dolgozott, viszont elmaradottságuk miatt nekik nagyobb szükségük volt az

intézményi nevelésre. A fejlesztés lehetőségét most az óvodák bővítésében látták, melyhez a társadalmi segítség megszervezését Siklósi Ferenc tanácselnök személyesen is támogatta. A tervek megvalósítását anyagi támogatásukkal most az üzemek segítették.

A Kálvin Utcai Óvoda volt Mezőberény második túlszűfolt gyermekóvója. 1972-ben új teremmel, tálalóval, mosogató helyiséggel, irodával, széles folyosóval, meleg vizes mosdóval, vízőblítéses wc-vel, felnőtt zuhanyzóval bővült, ablakait pedig nagyobb méretűre cserélték.

A község minden óvodás korú gyermeket fel tudott venni ekkor, de az elhúzódó építkezések miatt a 70-es évek elején mégsem volt zavartalan az óvodai élet. Ebben az időszakban felvették a dolgozó szülők két és fél éves gyermekeit is, ami megnöveli a létszámot.

Egy 1974-ben hozott rendelet kimondta az óvodák önállósítását, a gazdasági függetlenedést, melyhez a személyi és tárgyi feltételek megteremtésével az óvodák és az iskolák elváltak egymástól.

Az 1973/74-es évben a legtöbb gyermek a Kálvin utcai óvodába jelentkezett, a csoportok létszáma meghaladta a 30-at, így újból túlszűfoltak lettek a csoportszobák.

1974-ben a tanácsi Építőipari és Parkosító Üzem kialakított egy újabb termet, mosdót, zárt folyosót. Az utcafront új ablakokat kapott, az egész épületet felújították. 1974. szeptember 1-én már így kezdődött meg a nevelési év. A túlszűfoltág megszűnt. Mezőberény, élén Siklósi Ferenc tanácselnökkel, a végrehajtó bizottság támogatásával, az üzemek anyagi hozzájárulásával megoldotta a község óvodáskorúinak nevelését. A Kálvin utcai óvoda férőhelyeinek száma ekkor: 98 fő, a beiratkozottaké: 101 fő, melyből napközis: 44 fő.

Az óvoda iránti igény, az óvodába vetett hit a 70-es években már vitathatatlanul létezett. A dolgozó szülők biztonságban tudhatták gyermekeiket az intézményben, az ott kialakult nevelési cél lényege pedig azóta sem változott: az óvodás gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésén túl a mozgásra és játékra alapozva, egészséges környezetben támaszt nyújtani az életkori sajátosságoknak megfelelően. Mindezek mellett a „magyaroviban” már ezekben az évtizedekben is kiemelt hangsúlyt kapott a múlt értékeinek felelevenítése, a jeles napok megünneplése, a hagyományok őrzése, ápolása.

Az 1980-as évek elején, a szomszédos telek megvásárlásával bővült az óvodai udvar, nagyobb teret biztosítva a gyermekek számára a szabadban való játékhoz. Ekkoriban Tóth Sándor faragó mester népi ihletésű udvari fajátékai ékesítették az óvoda környezetét, melyet az itt dolgozó óvónők is folyamatosan szépítettek, virágokkal beültettek.

Az ezekben az években már javában virágzó alternatív pedagógiai nézetek kitágították a nevelésben rejlő lehetőségeket, nagyobb teret adtak az egyes intézmények és pedagógusok egyéni látásmódjának.

A „magyarovi” nevelői fogékonyak voltak a pedagógiai megújulásra, az önképzésre, a szakmai tudásuk fejlesztésére, szívesen vettek és vesznek részt ma is különböző képzéseken, hogy minél könnyebben nézzenek szembe az újabb és újabb kihívásokkal.

Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában című, 1992-ben megjelent könyve új irányt mutatott az óvodai nevelésben. Ez az írás olyan teljes körű, minden területet átölelő képességfelmérő rendszert ismertet, mely megadja a fejlesztés területeit, irányát; rész-képességeket, új fogalmakat mutat be az óvónőknek. 1992-ben a Soros pályázatnak köszönhetően az óvónők látogatást tehettek Budapesten az Aradi utcai Óvodában, a gyakorlatban is megtapasztalhatták mindazt, melyet már a könyvből ismertek. Találkozhattak Porkolábné Dr. Balogh Katalin módszerével, a preventív óvodai fejlesztő programmal. Az óvoda óvodapedagógusai figyelemmel kísérték az általa kidolgozott óvodai alternatív program kidolgozását, aktívan részt vállaltak mérőlapjainak alkalmazásában, annak továbbfejlesztésében. (1996: Komplex prevenciós óvodai program) A „magyarovi” nevelési gyakorlatában azóta is alkalmazott módszerek elmélete a könyvek eszméjéből, gondolatosságából nőtt ki magát. Ilyenek például az Ovizuál Kreatív Műhely szakmai anyagai, továbbképzései is.

Dr. Tótszöllősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában (Porkolábné Dr. Balogh Katalin fejlesztő programjának alkalmazása testnevelés foglalkozásokon) című könyve kedvelt módszertani írása lett az óvónőknek. A gyógytestnevelés szakirányú, szakvizsgás és SZIT terapeuta végzettségű óvodapedagógusok, mozgásfejlesztő, mozgás tehetséggondozó csoportokat indítottak, speciális szolgáltatásként pedig lábtorna és a tartásjavító torna működött.

Az 1990-es, 2000-es években a megnyert pályázatoknak köszönhetően választékos mozgásfejlesztő eszközökhöz jutott az óvoda: Tini kőndi, egész alakot láttató tükör, kézi szerek, tornaszerek, Ayres terápiás eszközök,...

1999-ben lecsökkent Mezőberényben az óvodáskorúak száma, így az addig négy-négy csoporttal működő óvodák; a Luther utcai és a „magyaróvi” ebben az évben megszüntette egy-egy csoportját.

2002-ben pályázati pénzből, szülői társadalmi munkával és az akkor itt dolgozó: Szilágyiné Kemény Mária óvónő családjának anyagi támogatásával a felszabaduló csoportszoba tornaszobává alakult. Az óvoda mindennapjainak fontos részét képező terem felszereltsége, az ott használt eszközök, tornaszerek, tára azóta is folyamatosan bővül, napjainkban az OTP BozsiK programjának köszönhetően, melyben az óvoda éveken át aktívan részt vesz.

Az utóbbi években egyre több az óvodás gyermekek körében előforduló felső légúti megbetegedés, és az allergiával, asztmával küzdő, tartósan beteg gyermek. A prevenció és az egészségmegőrzés jegyében 2006-ban, szintén pályázati forrásból szobor kialakítására került sor. A helyiségben himalájai sötéglila és edényekben elhelyezett sóoldat biztosítja a megfelelő koncentratumú sós levegőt. A sóterápia az általános légtisztításon túl erősíti az immunrendszert, segít fenntartani a légutak higiéniáját, enyhíti a megfázásos tüneteket, kedvező hatást gyakorol az allergiás és asztmatikus betegségeken szenvedő gyermekekre.

Az egészséges életmódhoz szervesen kapcsolódik a környezettudatos szemlélet kialakítása, az egészségmegőrző nevelés. 2007-ben újabb pályázati forrásnak köszönhetően az óvoda udvarán komposztáló elhelyezésére került sor, melybe azóta is folyamatosan gyűjtik a nevelők és a gyermekek a szerves hulladékot, különböző növényi részeket.

2009-ben, 2010-ben a mindenkori nagycsoportosok vízhez szoktatásban részesülhettek, mely a 2014/2015-ös nevelési évben nevelői kezdeményezésre, szülői hozzájárulással ismételtén megvalósulhatott. A nagycsoportos gyerekek heti rendszerességgel látogathattak el a Gyomaendrődi Liget Gyógyfürdőbe.

2011-ben ismét magas volt az intézménybe jelentkező óvodás korúak száma, így szükségessé vált egy negyedik csoport újbóli indítása. A Magyarvégesi Óvodába beiratkozók folyamatosan magas létszáma, évről évre a gyermekek más óvodákba való átirányításával normalizálódott, de a 2013/2014-es nevelési évben ez olyan mértéket öltött, hogy szükségessé vált egy új óvoda, a Mosolygó Központi Óvoda megnyitása, melybe az akkor kiscsoportos korú Szamóca csoport (szülői igényeket figyelembe véve néhány gyermek kivételével) került áthelyezésre. A megszüntetett negyedik csoport következtében felszabadult terem ismét visszanyerte korábbi funkcióját, tornaszobává alakulhatott. Ettől az évtől kezdődően két nevelési éven át egy mozgásfejlesztő csoport, és Pörgöncök néven egy tehetséggondozó csoport működött, melyek mellett egyéni fejlesztések is folytak, nem csak az ide járó gyermekek, és azok szüleinek igénye szerint, hanem nyitva ezzel a lehetőséggel a város felé is.

2013-ban Mezőberény Város Óvodai Intézménye egyik óvodájaként lehetőség nyílt új név választására. Az elhelyezkedésből adódóan és utalva az óvoda múltjára, az intézmény a Magyarvégesi Óvoda elnevezést választotta, mely híven tükrözi az óvodában folyó nevelési munka irányvonalát is. Magyarvégesi Óvodaként nemes célkitűzés a magyarság múltjának feltárása, értékeinek ápolása, a szülőföldhöz és a lakóhelyhez való kötődés kialakítása, a magyar népi kultúra megismerése, a népszokások újraélése, a nemzeti öntudat megőrzése.

2015-ben Szilágyiné Kemény Mária mozgásfejlesztő óvodapedagógust, nyugdíjba vonulása alkalmából, a Magyarvégesi Óvodában végzett pedagógiai munkája elismeréseként, és annak méltó lezárásaként Borguláné Balogh Emese, intézményvezető helyettes és Kissné Wagner Mária, akkori intézményvezető javasolta a „Mezőberény Neveléséért, Oktatásáért” elismerő cím elnyerésére, melyet sajnos a városi képviselőtestület nem ígért oda számára. Ekkor döntött úgy az óvoda kollektívája, hogy létrehozza a „Magyaróviért” kitüntetést, mely ugyan nem jár díjazással, de eszmei értéke annál nagyobb. A díj létrehozásával hagyomány született, mely elismerést, megbecsülést jelent a Magyarvégesi Óvodában végzett értékes és szívemelengető szolgálatért.

*A Magyarvégesi Óvoda, és jogelődjeinek vezető óvónői névsora*

*Árpád-óvoda* 1895.szept.1-1902. aug. 31. Tassy Rozália (Kiss Sándorné)  
(1895. szept. 1.) 1902. szept.1-1903. febr.28.  
(Képesítés nélkül.)  
1903. márc. 1-1937. dec. 17.  
(Képesítéssel.) Hathy Károlyné (Mocsuba Hermina)  
1937. dec.19-1938. jan. 31.  
(Helyettesítő.)  
1938. febr.1-1950. szept. 4. Gál Katalin  
1950. szept. 5-

*Kálvin Utcai Óvoda* 1952. aug. 17. Csala Józsefné  
(1952. január) 1952. aug. 18-  
1953. okt. 15. Brumár Lászlóné (Bíró Ilona)  
1953. okt. 16-

*Mezőberényi* 1988.máj. 31. Bujdosó Lajosné (Kis Mária)

*Összevont Óvodák I-II.* 1988. jún. 1-

(1987. okt. 1.)

*Kálvin Utcai Tagóvoda*

*Mezőberényi*

*Összevont Óvodák*

(1989. okt. 1.)

*Kálvin Utcai Tagóvoda* 2004. aug. 31. Gubis Andrásné (Túri Ida)

2004.szept.1-2007. aug. 31. Szilágyiné Kemény Mária

2007. szept. 1-

**Mezőberényi**

**Kistérségi Óvoda** 2012. júl. 31. Kissné Wagner Mária

**Kálvin utcai óvoda** 2012. aug.1- Borguláné Balogh Emese  
(2011. szept.1.)

**Mezőberény Város** -jelenleg is. Borguláné Balogh Emese

**Óvodai Intézménye**

**Magyarvégesi Óvoda**

(2013. szept.1.)

A Magyarvégesi Óvoda jelenleg Mezőberény Város Óvodai Intézményének egyik telephelye.

Az intézmény adatai:

Intézményvezető: Kovács Annamária.

Címe: Mezőberény 5650, Liget tér 5.

Típusa: Köznevelési intézmény, óvoda

Telephelyek száma: hat.

/Egy központi tornaterem és öt telephelyen a más-más specialitással dolgozó óvoda./

A Magyarvégesi Óvoda vezetője: Borguláné Balogh Emese, szakvizsgázott fejlesztő óvodapedagógus.

| Óvoda neve                | Óvodaként működik | Gyermekcsoportok száma | Férőhelyek száma |
|---------------------------|-------------------|------------------------|------------------|
| Mosolygó Központi Óvoda   | 2013              | 2                      | 48               |
| Csiribiri Óvoda           | 1950              | 3                      | 68               |
| <b>Magyarvégesi Óvoda</b> | <b>1895</b>       | <b>3</b>               | <b>69</b>        |
| Nefelejcs Óvoda           | 1894              | 3                      | 62               |
| Tóparti Óvoda             | 1979              | 3                      | 57               |

A Magyarvégesi Óvoda jelenleg három óvodai gyermekcsoporttal működik: Maci, Szamóca és Katica néven, melyekbe azonos -kís-, középső- és nagycsoportos- életkorú gyermekek járnak. Ezek összetétele a 2015/16-os nevelési évben a következő:

| <b><i>Magyarvégesi<br/>i<br/>Óvoda</i></b> | <b><i>férő-<br/>hely</i></b> | <b><i>csop.<br/>létsz.</i></b> | <b><i>SNI</i></b> | <b><i>BTM</i></b> | <b><i>Tan.<br/>köt.<br/>váló<br/>gyer.<br/>létsz.</i></b> | <b><i>Ét-<br/>kez<br/>ő</i></b> | <b><i>H<br/>H</i></b> | <b><i>HHH</i></b> |
|--------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------|-------------------|-------------------|-----------------------------------------------------------|---------------------------------|-----------------------|-------------------|
| <b><i>Szamóca<br/>kiscsoport</i></b>       | <b><i>25</i></b>             | <b><i>22<br/>+2</i></b>        | <b><i>1</i></b>   | <b><i>-</i></b>   | <b><i>-</i></b>                                           | <b><i>17</i></b>                | <b><i>1</i></b>       | <b><i>-</i></b>   |
| <b><i>Katica<br/>középső cs.</i></b>       | <b><i>21</i></b>             | <b><i>19<br/>+2</i></b>        | <b><i>2</i></b>   | <b><i>-</i></b>   | <b><i>2</i></b>                                           | <b><i>18</i></b>                | <b><i>-</i></b>       | <b><i>1</i></b>   |
| <b><i>Maci<br/>nagycsoport</i></b>         | <b><i>23</i></b>             | <b><i>19<br/>+1</i></b>        | <b><i>1</i></b>   | <b><i>8</i></b>   | <b><i>19</i></b>                                          | <b><i>19</i></b>                | <b><i>1</i></b>       | <b><i>1</i></b>   |
| <b><i>Összes</i></b>                       | <b><i>69</i></b>             | <b><i>60<br/>+5</i></b>        | <b><i>4</i></b>   | <b><i>8</i></b>   | <b><i>21</i></b>                                          | <b><i>54</i></b>                | <b><i>2</i></b>       | <b><i>2</i></b>   |

Az óvodában jelenleg 6 fő óvodapedagógus dolgozik, akik közül öt az óvodapedagógusi diplomán túl egyéb végzettséggel is rendelkezik: óvodavezetőnk középszintű közgazdasági végzettséggel (ipari, számviteli szakon végzett könyvelő, statisztikus, tervező), valamint fejlesztő óvodapedagógus szakvizsgával; az óvónők közül egy fő gyors- és gépiró, valamint néptáncoktatói végzettséggel, német középfokú nyelvvizsgával, közoktatás-vezetői szakvizsgával, és néprajz szakos diplomával rendelkezik; egy fő magasan képzett zenész, négy hangszerezen játszik, és közoktatás-vezetői szakvizsgával rendelkezik, egy fő egészségfejlesztő mentálhigiénikus, valamint tanítói diplomát is szerzett, egy fő pedig népi játszótér-vezetői és fazekas végzettséggel rendelkezik.

A nevelő munkát három dajka, és egy fő tanítói és néptáncpedagógusi diplomával, közoktatás-vezetői szakvizsgával és népi játszótér-vezetői végzettséggel rendelkező pedagógiai asszisztens segíti, aki jelenleg óvodapedagógus hallgató a főiskolán.

Az óvoda igyekszik a gyermekek érdekében minél teljesebben kiaknázni a nevelő munkát végző és segítő személyekben rejlő lehetőségeket.

|                                  | Pedagógusok (fő)               |                 |                 | Összesen (fő)   |
|----------------------------------|--------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|                                  | Gyakornok                      | Pedagógus I.    | Pedagógus II.   |                 |
| <b><i>Magyarvégesi Óvoda</i></b> | <b><i>-</i></b>                | <b><i>5</i></b> | <b><i>1</i></b> | <b><i>6</i></b> |
|                                  | Pedagógiai<br>asszisztens (fő) | Dajka (fő)      |                 | Összesen (fő)   |
| <b><i>Magyarvégesi Óvoda</i></b> | <b><i>1</i></b>                | <b><i>3</i></b> |                 | <b><i>4</i></b> |

A pedagógiai nevelő munkát segítő intézményi szinten egy fő óvodatitkár és egy fő karbantartó, udvaros is.

„A nemzet felemelkedésének zálogaként a magyar oktatásügy nemes hagyományait a jelen kor elvárásaival és a jövő lehetőségeivel ötvözve, a felnövő nemzedékek hazafias nevelése és minőségi oktatása érdekében az Alaptörvényben foglalt művelődéshez való jog, a nemzetiségek anyanyelvi oktatáshoz való jogának megvalósítása, a köznevelés résztvevői kötelességeinek és jogainak meghatározása, továbbá korszerű tudást biztosító köznevelési rendszer irányítása és működtetése céljából az

Országgyűlés..<sup>1</sup> megalkotta a jelenleg is hatályban lévő, 2011. évi CXCV. törvényt. A törvény „célja olyan köznevelési rendszer megalkotása, amely elősegíti a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarat tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságainak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevel. Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás”.<sup>2</sup>

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja „a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve - meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.”<sup>3</sup>

Az óvodák az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készítik el helyi pedagógiai programjukat, mely a Magyarvégesi Óvoda esetében a Mezőberény Város Óvodai Intézményének Berényke Pedagógiai programja. Az óvoda életét meghatározó program bemutatja Mezőberény Város Óvodai Intézményét, a személyi és tárgyi feltételeket, az óvoda nevelési gyakorlatát, annak általános alapelveit, az intézmény ideális gyermek-, óvoda- és pedagógusképét. Ismerteti az általános célokat, feladatokat, meghatározza az ellenőrzés és értékelés folyamatát, tartalmazza az egyes telephelyek speciális jellemzőit, sajátosságait.

A Magyarvégesi Óvoda régi építésű, több mint 120 éves épületének sajátja, hogy nagy csoportszobákkal rendelkezik, amelyek falbontással, feleslegessé vált helyiségek hozzányitásával, galériák kialakításával még tágasabbakká lettek. A nagy tér fontos a gyermekek agyi érését elősegítő mindennapi szabad mozgásban, elegendő helyet biztosít a nagymozgás-fejlesztő eszközök, pl. tini-kondi, bordásfal, csepp-hinta, trambulín, gördeszka, csúszda, hintaágy, body roll, stb. elhelyezésére és biztonságos használatára, és a gyermekek mozgásigényének kielégítéséhez. Egyes kézi szerek is helyet kaptak a csoportszobákban, az óvodások szabadon használhatják azokat anélkül, hogy másokat zavarnának ezzel. A termék egyes részei a polcok, alacsony szekrények térelválasztóként való alkalmazásával különböző kuckóként funkcionálnak, így a gyerekek kedvük szerint félrehúzódhatnak a vizuális sarokba, babaszobába, építő szőnyegre... stb. A nyitott polcokról a rendelkezésükre álló időben, igényüknek megfelelően válogathatnak a játékokból, könyvekből, vizuális és egyéb eszközökből.

Az óvoda udvara tágas, nagy része füves, napos részei a tavaszi és az őszi; fáktól árnyékos helyei a melegebb, nyári időszakban biztosítanak megfelelő teret a szabadban való játékhoz. A gyermekek körében igen kedvelt téli játékoknak is elegendő helyet nyújt, az udvaron található domb jól használható a havas napokon is a szánkózó, csúszkáló óvodások számára. Élethelyük rendezésében a gyermekek is aktívan részt vesznek; segítenek sepregetni, gereblyézni, a növényi részeket komposztálóba gyűjteni. A környezettudatos, egészségmegőrző nevelés jegyében szelektíven gyűjtik a papírhulladékot, a pedagógusok az óvodásokat az egészséges életmód és táplálkozás irányába terelgetik.

Az óvónők a szülőkkel szorosan együttműködnek. Segítik a gyermeki jogok érvényesülését, a társas igényeik és szükségleteik kielégítését. A Magyarvégesi Óvoda személyi, tárgyi és tartalmi feltételei tekintetében is nagy gondot fordít a különböző családi háttérű, az eltérő egészségi állapotú és fejlődési ütemű gyermekek szükségleteinek kielégítésére. Valamennyi gyermek számára igyekszik biztosítani a fejlődés, fejlesztés minél teljesebb lehetőségét. Az óvoda pedagógusai fontosnak tartják az ide járó gyermekek testi, lelki, szociális érésének mérését, a fejlődés esetleges elmaradásának korai felismerését, annak szakképzett, fejlesztő óvodapedagógus általi speciális fejlesztését, a tehetségigéretnek felkutatását, képességeik gazdagítását a játék, a mozgás, a zene és tánc eszközeivel. Különös tekintettel fordulnak a „kiemelt figyelmet igénylő” (sajátos nevelési igényű, beilleszkedési – tanulási – magatartási nehézséggel küzdő, hátrányos és

<sup>1</sup> [http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy\\_doc.cgi?docid=A1100190.Tv](http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.Tv)

<sup>2</sup> [http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy\\_doc.cgi?docid=A1100190.Tv](http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.Tv)

<sup>3</sup> [http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy\\_doc.cgi?docid=A1100190.Tv](http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.Tv)

halmozottan hátrányos helyzetű, tehetséges) gyermekek felé. Egyéni képességeiknek megfelelően személyre szabott, differenciált fejlesztéssel, tehetséggondozó foglalkozásokkal; szükség szerint felzárkóztatással, támasz nyújtásával kísérik őket az iskola küszöbéig. Ezt a munkát szakvizsgás végzettségű fejlesztő óvodapedagógus koordinálja. A gyermekek érését, fejlődését nyomon követik, megfigyeléseiket, méréseiket félévente rögzítik, melyről a szülőt írásban, és igény szerint fogadóórák keretében, szóban is tájékoztatják. Az óvodás csoportok napi, ill. heti rendszerességgel különböző tevékenységeket folytatnak. A sportparkettás tornaszoba jó lehetőséget biztosít a napi rendszerességgel zajló szabad és szervezett mozgások számára (pl. Ayres terápiás eszközökkel), a sószobában pedig a gyerekek különböző foglalkozásokon, hetente több alkalommal is légzésterápián vehetnek részt. Ebben a helyiségben valósulnak meg az egyéni és a csoportos fejlesztések is.

A 2015/16-os nevelési évtől a zenesz előképzettséggel rendelkező óvodapedagógus vezetésével a középsős és nagycsoportos gyermekek zenevi foglalkozásokon ismerkednek a hangszerekkel, zenei alapismeretekkel, még közelebb kerülhetnek a ritmus és zene világához.

Az óvoda mindennapjaiban jelen vannak a magyar örökségünk fontos részét képező népmesék, melyek tárházát a Békéscsabai Napsugár Bábszínház bérletes előadásainak látogatásai még tovább bővítik.

A Magyarvégesi Óvoda fontosnak tartja az évkör sajátosságainak, jelenségeinek megélését a természetben, az emberi életben, a magyar és a helyi hagyományok szokásrendszerében. Az óvoda programjai ennek megfelelően szerveződnek. Az óvodások rendszeresen, az aktualitásnak megfelelően látogatják az Orlai Petrics Soma Kulturális Központot, a város helytörténeti gyűjteményét, a könyvtárat, a Mezőberényben zajló kulturális eseményeket. A kisebb kirándulások alkalmával megismerhetik szűkebb hazánk, a „magyarvégesi” táj nevezetességeit, természeti kincseit, építészeti értékeit. A legelő, a kiserdő, az ókerti pince, a régi iskola, a halastó, a vasútállomás, a téglagyár, az ide járó gyermekek „kis gazdaságainak”... stb. közelsége jó alkalmat ad a természetben való barangolásra, felfedezésre. A gyerekek rendszeresen kirándulnak a „Nyeregben Alapítvány” lovas tanyájára, ahol lehetőség nyílik lovas kocsiszásra, futószáras lovaglásra, múzeumi tárgyak megtekintésére és azok kipróbálására egyaránt.

A középső és nagycsoportos óvodások az óvodában dolgozó, néptánc szakirányú végzettséggel rendelkező pedagógusok vezetésével, heti rendszerességgel népi játék, néptánc foglalkozásokon vesznek részt. A jeles napokat a gyermekek a népszokások jegyében megünneplik. Rendszeresen megvalósulnak kézműves foglalkozások és hagyományápoló rendezvények, melyek alkalmat teremtenek a népi kismesterségek kipróbálására is. Ezeket a projekteket minden hónapban családi táncház és játszóház zárja, ahol a népi játékok, a néptánc, a különböző kézműves tevékenységek egy-egy jeles nap szokásainak keretében szerveződnek. A 2015 októberében útjára indult eseménysorozat a 2015/16-os nevelési évben a következő alkalmakkal büszkélkedhet már: Dömötör-napi, Márton-napi, Adventi, Újév köszöntő, Télűző, Tavaszváró, Szent György-napi családi játszóház és táncház. A sort májusban a Pünkösdi táncház zárja majd. Ezek a rendezvények szeretettel fogadják az érdeklődő gyerekeket, felnőtteket, családokat; Mezőberény város lakóit.

2015 szeptemberében hagyományteremtő céllal megrendezésre került a Magyarvégesi Sokadalom, amellyel a Magyarvégesi Óvoda, fennállásának 120 éves évfordulóját ünnepelte. A jeles esemény az Önkormányzat támogatásával, városi intézmények és civil szervezetek, alapítványok és magánszemélyek összefogásával valósult meg. A Magyarvégesi felvonulás, a Maci nagycsoportosok bemutatója, az óvoda egykori dolgozóinak köszöntése az erre az alkalomra készült emléklapok átadásával mind, mind ennek az alkalomnak a részei voltak. A jó hangulatról színvonalas gyermekműsorok –Berényi Nagy Péter, a Mezőberény Város Óvodai Intézménye színjátzó köre-, a „Leg a láb” Alapfokú Művészeti Iskola néptáncosai és a Sutyombá Zenekar gondoskodtak. A programokat lovas kocsiszítás és arcfestés is gazdagította. Az óvoda folyosójának egy szeglete „Óvoda utcává” alakult, ahol az intézmény múltjából, (egészen az 1910-es évektől napjainkig) képek, relikviák segítették a visszaemlékezést. Az igazán megható pillanatok itt élhették át az ide látogatók. Nem csak Mezőberényből, de az ország távoli helyeiről is érkeztek olyan egykori „magyarovisok”, akik mára már nagyszülőkké lettek. Megfordultak olyan családok is, melyek tagjai közül ebben az óvodában volt ovis gyermek, szülő, nagyszülő.

Voltak, akik szerettek volna, de nem tudtak eljönni erre az alkalomra, ők telefonon keresték fel az intézményt, vagy levélben, e-mailben írtak pár kedves gondolatot.

*„Örömmel olvastam, a „Magyar Óvoda” fennállásának 120. évfordulójára írt történelmi összefoglalót. ... köszöntöm azt a várost, amely ilyen hagyományokkal rendelkezik és a múlt emlékeinek megadja a tiszteletet. Köszöntöm az óvoda jelenlegi dolgozóit és minden óvodás kisgyermekét, akik ebben a nagy hagyományokkal rendelkező intézményben készültek és készülnek fel a későbbi életükre.”*

*-Szabó Benjámin István, aki az 1930-as években az Árpád-óvodában volt óvodás-  
A tervezett programban szerepelt még az óvoda épülete körül egy népi játszóház megvalósítása, különböző népi kismesterségek bemutatásával, kipróbálásával; újaszattal, lovaglással. Az óvoda előtti utcarész „magyaros” vásári forgataggá alakult volna a különböző kézművesek, helyi vállalkozók portékáiból. Mindez a rossz idő miatt az első alkalommal elmaradt, de a következő Magyarvégesi Sokadalomban újból a tervek között szerepel.*

## 6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

*Az óvoda -a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye- a szocializáció egyik színtere a gyermek hároméves korától az iskolába lépésig. Bár a gyermek nevelése elsődlegesen a család joga és kötelessége, az óvodák kiegészítő szerepének fontossága vitathatatlan, hiszen az óvodáskorú gyermek idejének nagy részét itt tölti. Személyiségének kialakulásában a gyermek genetikai adottságai mellett a környezeti tényezők, az óvodást körülvevő személyi és tárgyi feltételek legalább olyan fontosak és meghatározóak. Az óvodai nevelés az óvó-védő, nevelő, személyiségfejlesztő és szociális funkcióin túl segít kialakítani a gyermek kisiskolás életszakaszba való átlépésének belső pszichikus feltételeit, és azokat a képességeket, készségeket, melyek elengedhetetlenek a sikeres iskolai élethez. A Magyarvégesi Óvodában a családdal való szoros együttműködésre épülő, esztétikus és higiénikus környezetben emberileg értékes, „magyarvégesi szemléletű”, szakmailag jól felkészült pedagógusok gondozzák érzelmileg biztonságos, családias légkörben a gyermekeket. Az óvodásokat szeretet, elfogadás, és tisztelet veszi körül. Cél az integrált nevelés, a különböző fejlettségi szint figyelembevételével a differenciált fejlesztés, képességeik sokoldalú kibontakoztatása.*

*„Kisdedeinknek az kell, ami a magyar...”*

*-írta Peres Sándor tanár, pedagógiai író, óvónőképző-intézeti igazgató, a Kisdednevelők Országos Egyesületének egykori titkára a XX. század küszöbén. Ez a mondat ma is megállja helyét, az óvoda múltja arra kötelez, hogy hű maradjon a magyar hagyományokhoz és értékekhez, ezt közvetítse a gyermekek számára a versekben, mesékben, dalokban, népi játékokban, szokásokban, és a helytörténeti értékekkel való ismerkedés során.*

***„Az a dolgom, hogy hidat építsek a múlt és a jövő között. És, hogy ennek a hídnak a pilléreibe beleépítsek mindent, amit a múltból a jövőbe átvinni érdemes.”***

***- Wass Albert -***

*A Magyarvégesi Óvoda a fejlődő gyermeki személyiséget támogatja, hangsúlyozza a játék és mozgás elsődlegességét, olyan értékeket képvisel, melyek meghatározták megalakulásakor éppúgy, mint a jelenben: 120 év elmúltával is. A múlt értékeire építve, a modern pedagógia és pszichológia tudományának eredményeit felhasználva alakult ki sajátos nevelési elve, mely megteremti az óvodások fejlődéséhez és neveléséhez szükséges optimális feltételeket és biztosítja az életkornak megfelelő terhelést. Intézményi cél a múlt értékeinek megtartásával a folyamatos megújulás, fontos az eddigi gyakorlat újraértelmezése – az innováció a felfedezés és alkotás útján.*

*Mindezek eredményeként a gyermekek szeretnek a Magyarvégesi Óvodába járni, felszabadultan tevékenykednek, megvalósul testi-lelki-szellemi kiteljesedésük az itt eltöltött évek során.*

**A Magyarvégesi Óvoda megőrzendő, közös kulturális értékünk!**